

Τί είναι Ορθοδοξία

του Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Μεταλληνού, Ομοτίμου Καθηγητού Θεολογικής Σχολής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Μιλώντας για την Ορθοδοξία, δεν πρέπει να επαναλαμβάνουμε το λάθος του Πιλάτου, όταν ερώτησε τον Χριστό: «Τί είναι αλήθεια;» (Ιωάνν. 18, 38). Το ορθό είναι: «Τίς είναι αλήθεια». Διότι η αλήθεια δεν είναι μία ιδέα, μία θεωρία, ένα σύστημα, αλλά πρόσωπο το Πανάγιο Πρόσωπο του Ενανθρωπήσαντος Θεού Λόγου, του Ιησού Χριστού. Έτσι πρέπει να ερωτήσουμε και για την Ορθοδοξία, διότι ταυτίζεται με το θεανθρώπινο Πρόσωπο του Θεού Λόγου. Αυτός, ως Θεάνθρωπος, είναι η Ορθοδοξία μας, η Παναλήθειά μας.

1. Αν θέλαμε να ορίσουμε, συμβατικά, τον Χριστιανισμό, ως Ορθοδοξία, θα λέγαμε ότι είναι η εμπειρία της παρουσίας του Ακτίστου (του Θεού)¹ μέσα στην ιστορία και η δυνατότητα του κτιστού (του ανθρώπου) να γίνει Θεός «κατά χάριν». Με δεδομένη τη διηνεκή παρουσία του Θεού εν Χριστώ στην ιστορική πραγματικότητα, ο Χριστιανισμός προσφέρει στον άνθρωπο τη δυνατότητα θεώσεως, όπως η Ιατρική Επιστήμη του παρέχει τη δυνατότητα διατήρησης ή αποκατάστασης της υγείας του, αλλά και στις δύο περιπτώσεις μέσα από μία ορισμένη θεραπευτική διαδικασία και ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής.

Ο μοναδικός και απόλυτος στόχος της εν Χριστώ ζωής είναι η Θέωση, η ένωση δηλαδή με τον Θεό, ώστε ο άνθρωπος, μετέχοντας στην άκτιστη ενέργεια του Θεού, να γίνει «κατά χάριν» αυτό που ο Θεός είναι από τη φύση του (άναρχος και ατελεύτητος). Αυτή είναι χριστιανικά η έννοια της σωτηρίας. Δεν πρόκειται για μία ηθική βελτίωση του ανθρώπου, αλλά για την εν Χριστώ αναδημιουργία, ανάπλαση, ανθρώπου και κοινωνίας, μέσα από την υπαρκτική και υπαρξιακή σχέση με τον Χριστό, ο Οποίος είναι η ένσαρκη φανέρωση του Θεού στην ιστορία. Αυτό εκφράζει η φράση του Άπ. Παύλου (Β' Κορ. 5, 17): «ει τις εν Χριστώ, καινή κτίσις». Ο ενωμένος με τον Χριστό είναι καινούργιο δημιούργημα. Γι' αυτό χριστιανικά η ενανθρώπιση του Θεού Λόγου, η λυτρωτική είσοδος του Αιώνιου και Υπέρχρονου μέσα στον ιστορικό χρόνο, είναι η άρχή ενός νέου κόσμου μιας κυριολεκτικά «Νέας Εποχής» (New Age), που συνεχίζεται ως τα πέρατα των αιώνων, στα πρόσωπα των αυθεντικών χριστιανών, δηλαδή των Αγίων. Η Εκκλησία, ως «σώμα Χριστού» και εν Χριστώ κοινωνία υπάρχει στον κόσμο, για να προσφέρει τη σωτηρία, ως ένταξη ανθρώπου και κοινωνίας σ' αυτή την αναγεννητική διαδικασία². Τό σωστικό αυτό έργο της Εκκλησίας επιτελείται με μη συγκεκριμένη θεραπευτική μέθοδο, ώστε ουσιαστικά η Εκκλησία να ενεργεί στην ιστορία ως ένα παγκόσμιο Θεραπευτήριο. «Ίατρείον πνευματικόν» (πνευματικό νοσοκομείο) ονομάζεται η Εκκλησία από τον ιερό Χρυσόστομο (†407). Στη συνέχεια θα δοθεί απάντηση στα ερωτήματα:

- α. Ποιά είναι η αρρώστια, την οποία θεραπεύει η χριστιανική Ορθοδοξία,
- β. ποιά είναι η θεραπευτική μέθοδος, που εφαρμόζει και
- γ. ποιά είναι η ταυτότητα του αυθεντικού Χριστιανισμού, που τον διαφοροποιεί ριζικά από τις αιρετικές αποκλίσεις του, αλλά και από κάθε μορφή θρησκείας³

2. Η αρρώστια της ανθρώπινης φύσης είναι η πτωτική κατάσταση του ανθρώπου και σύναμα και όλης της κτίσεως, που συμπάσχει («συστενάζει και συνωδίνει». Ρωμ.8,22) μαζί του. Η διάγνωση αυτή αφορά σε κάθε άνθρωπο, ανεξάρτητα από το αν είναι χριστιανός ή όχι, αν πιστεύει ή όχι, λόγω της φυσικής ενότητας σύνολης της ανθρωπότητας (βλ. Πράξ. 17, 26). Η χριστιανική Ορθοδοξία δεν κλείνεται στα στενά όρια ενός θρησκευματος, που ενδιαφέρεται μόνο για τους οπαδούς του, αλλά, όπως ο Θεός, «πάντας ανθρώπους θέλει σωθήναι και εις επίγνωσιν αληθείας έλθειν» (Α' Τιμ. 2, 4), αφού ο Θεός είναι «σωτήρ πάντων ανθρώπων»

(Α' Τιμ. 4, 10). Η αρρώστια, λοιπόν, για την οποία μιλεί ο Χριστιανισμός, είναι πανανθρώπινη (Ρωμ. 5, 12: «...εις πάντας ανθρώπους ο θάνατος διήλθεν, εφ' ω (= λόγω του οποίου θανάτου) πάντες ήμαρτον» (= αστόχησαν στην πορεία τους προς την θέωση). Όπως δε η πτώση (δηλ. η αρρώστια) είναι πανανθρώπινη, έτσι και η σωτηρία-θεραπεία εξαρτάται άμεσα από τη λειτουργία του εσωτερικού του κάθε άνθρωπου.

Η εμπειρία των Αγίων γνωρίζει ένα μνημονικό σύστημα, την καρδιακή η νοερά μνήμη, που λειτουργεί μέσα στην καρδιά και την αγνοεί η ιατρική επιστήμη. Η καρδιά, στην ορθόδοξη παράδοση δεν λειτουργεί μόνο φυσικά, ως αντλία διακίνησης του αίματος. Διότι πέρα από τη φυσική έχει και μία υπερφυσική λειτουργία. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις γίνεται ο χώρος κοινωνίας με τον Θεό, με την άκτιστη δηλαδή ενέργεια Του. Βέβαια, αυτό γίνεται αντιληπτό μέσα από την εμπειρία των Αγίων, των αληθινών Χριστιανών, και όχι με τη λογική λειτουργία η τη διανοητική θεολόγηση.

Ο άγιος Νικόδημος Αγιορείτης (†1809), ανακεφαλαιώνοντας όλη την πατερική παράδοση, στο έργο του «Συμβουλευτικόν Έγχειρίδιον» ονομάζει την καρδιά κέντρο φυσικό, υπερφυσικό, αλλά και παραφυσικό, όταν η υπερφυσική λειτουργία αδρανεύει, διότι η καρδιά κυριαρχείται από πάθη. Η υπερφυσική λειτουργία της καρδιάς είναι η απόλυτη προϋπόθεση για την τελείωση, την ολοκλήρωση του ανθρώπου, δηλαδή τη θέωσή του, ως πλήρη ένταξη του στην εν Χριστώ κοινωνία.

Στήν υπερφυσική της λειτουργία η καρδιά γίνεται χώρος ενεργοποίησης του νού. Στον γλωσσικό κώδικα της Ορθοδοξίας ο νους (στην Κ.Δ. ονομάζεται «πνεύμα» του ανθρώπου και «οφθαλμός της ψυχής») είναι ενέργεια της ψυχής, με την οποία ο άνθρωπος γνωρίζει τον Θεό, φθάνοντας στη θέα του Θεού η Θεοπτία. Βέβαια, πρέπει να διευκρινίσουμε ότι γνώση του Θεού δεν σημαίνει γνώση της αμέθεκτης και απρόσιτης θείας ουσίας, αλλά της θείας ενέργειας. Η διάκριση ουσίας και ενέργειας στον Θεό είναι η ουσιαστική διαφορά της Ορθοδοξίας από κάθε άλλη εκδοχή του Χριστιανισμού. Η ενέργεια του νού μέσα στη καρδιά ονομάζεται «νοερά λειτουργία» της καρδιάς. Διευκρινίζουμε και πάλι, ότι Νους και Λόγος (Λογική) ορθόδοξα δεν ταυτίζονται, διότι η λογική ενεργείται στον εγκέφαλο, ενώ ο νους στην καρδιά.

Η νοερά λειτουργία πραγματοποιείται ως αδιάλειπτη προσευχή (πρβλ. Α' Θεσσ. 5, 17) του Αγίου Πνεύματος μέσα στην καρδιά (πρβλ. Γάλ. 4, 6 Ρωμ. 8, 26 Α' Θεσσ. 5, 19) και ονομάζεται από τους Αγίους Πατέρες μας «μνήμη Θεού». Έχοντας ο άνθρωπος στην καρδιά του τη «μνήμη του

Θεού», έχει αίσθηση της «ενοικήσεως» του Θεού μέσα του (Ρωμ. 8, 11). Ο Μ. Βασίλειος στη β' επιστολή του λέγει, ότι η μνήμη του Θεού μένει αδιάλειπτη, όταν δεν διακόπτεται από τις γήινες φροντίδες, αλλά ο νούς «αναχωρεί» προς τον Θεό, έχει δηλαδή κοινωνία με τον Θεό. Αυτό όμως δεν σημαίνει, ότι ο ενεργούμενος από τη θεία ενέργεια πιστός αποφεύγει τις αναγκαίες φροντίδες της ζωής, μένοντας στην απραξία ή σε κάποια έκσταση, αλλά την απελευθέρωση του νου από τις φροντίδες αυτές, με τις οποίες ασχολείται η λογική. Για να χρησιμοποιήσουμε ένα παράδειγμα, που μας αγγίζει. Ένας επιστήμονας, που έχει αποκτήσει τη νοερά του λειτουργία, με την λογική ασχολείται με τα προβλήματα του, ενώ ο νους του, μέσα στην καρδιά, διατηρεί αδιάλειπτη την μνήμη του Θεού. Αυτός είναι ορθόδοξα ο υγιής (normal) άνθρωπος (ο Άγιος). Γι' αυτό η θεραπεία της Ορθοδοξίας συνδέεται με την πορεία του ανθρώπου προς την αγιότητα.

Η αλειτουργία ή υπολειτουργία της νοεράς ενέργειας του ανθρώπου είναι η ουσία της πτώσεως. Το περιβόητο «προπατορικό αμάρτημα» είναι ακριβώς η αστοχία του ανθρώπου, στην αρχή ακόμη της ιστορικής του παρουσίας, να διασώσει την μνήμη του Θεού, την κοινωνία δηλαδή με τον Θεό, στην καρδιά του.

Σ' αυτή τη νοσηρά κατάσταση μετέχουν όλοι οι απόγονοι των πρωτοπλάστων, διότι δεν είναι κάποιο ηθικό, προσωπικό δηλαδή, αμάρτημα, αλλά νόσος της φύσεως του ανθρώπου («Νενόσηκεν ημών η φύσις την αμαρτίαν», παρατηρεί ο άγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας †444) και μεταδίδεται από άνθρωπο σε άνθρωπο, όπως ακριβώς η αρρώστια κάποιου δενδρου μεταδίδεται σε όσα άλλα προέρχονται από αυτό.

Η αδρανοποίηση της νοεράς λειτουργίας ή της μνήμης του Θεού και η σύγχυση της με τη λειτουργία του εγκεφάλου, όπως συμβαίνει σέ όλους μας, υποδουλώνει τον άνθρωπο στο άγχος και στο περιβάλλον και στην εκζήτηση της ευδαιμονίας μέσα από τον ατομικισμό και την αντικοινωνικότητα. Στην κατάσταση της νόσου της πτώσεως ο άνθρωπος χρησιμοποιεί τον Θεό και τον συνάνθρωπο για την κατοχύρωση της ατομικής του ασφάλειας και ευτυχίας. Χρήση του Θεού γίνεται με τη «θρησκεία» (προσπάθεια απόσπασης της δύναμης του Θεού), που μπορεί να εκφυλισθεί σε αυτόθεοποίηση του ανθρώπου («αυτείδωλον εγενόμην» λέγει ο άγιος Ανδρέας Κρήτης στον «Μέγα Κανόνα» του). Χρήση του συνανθρώπου και κατ' επέκταση της κτίσης γίνεται με την εκμετάλλευσή τους με κάθε δυνατό τρόπο. Αυτή είναι λοιπόν, η νόσος, την οποία ζητεί να θε-

ραπεύσει ο άνθρωπος, εντασσόμενος ολόκληρος στο «πνευματικό θεραπευτήριο» της Εκκλησίας⁴.

3. Σκοπός της παρουσίας της Εκκλησίας, ως εν Χριστό κοινωνίας, στον κόσμο είναι η θεραπεία του ανθρώπου με την αποκατάσταση της καρδιακής κοινωνίας του με το Θεό, της νοεράς δηλαδή λειτουργίας. Κατά τον μακαριστό καθηγητή π.Ι. Ρωμανίδη, «η πατερική παράδοσις δεν είναι ούτε κοινωνική φιλοσοφία, ούτε ηθικό σύστημα, ούτε θρησκευτικός δογματισμός, αλλ' είναι θεραπευτική αγωγή. Εις το σημείον αυτό ομοιάζει πολύ με την Ιατρική και κυρίως την Ψυχιατρικήν. Η νοερά ενέργεια της ψυχής, που προσεύχεται νοερώς και αδιαλείπτως εις την καρδίαν, είναι ένα φυσιολογικόν όργανον, που όλοι έχουν και το όποιον χρειάζεται θεραπείαν. Ούτε η φιλοσοφία, ούτε καμμία των γνωστών θετικών η κοινωνικών επιστημών δύναται να θεραπεύση το όργανον αυτο (...). Διά τούτο ο αθεράπευτος συνήθως δεν γνωρίζει ούτε καν την υπαρξιν αύτου του οργάνου».

Η ανάγκη θεραπείας του ανθρώπου, κατά τα παραπάνω είναι πανανθρώπινη υπόθεση, σχετιζόμενη πρώτα με την αποκατάσταση του κάθε ανθρώπου στη φυσική του ύπαρξη με την επανενεργοποίηση και της τρίτης (νοεράς) μνημονικής λειτουργίας. Επεκτείνεται όμως και στην κοινωνική παρουσία του ανθρώπου. Για να μπορεί ο άνθρωπος να κοινωνεί ως αδελφός με τον συνάνθρωπο του, πρέπει η ιδιοτέλεια του, που λειτουργεί τελικά ως φιλαυτία, να μεταβληθεί σε ανιδιοτέλεια (πρβλ. Α' Κορ. 13, 8: «η αγάπη... ού ζητεί τα εαυτής»). Ανιδιοτελής είναι η αγάπη του Τριαδικού Θεού (Ρωμ. 5, 8" Α' Ίωάν. 4, 7 έ.) που δίνει τα πάντα χωρίς αντάλλαγμα. Γι' αυτό και τό κοινωνικό ιδανικό της χριστιανικής Ορθοδοξίας δεν είναι η «κοινοκτημοσύνη», αλλά η «ακτημοσύνη», ως αὐτοπαράιτηση από κάθε απαίτηση. Διότι μόνον τότε είναι δυνατή η δικαιοσύνη.

Η μέθοδος θεραπείας, που προσφέρεται από την Εκκλησία, είναι η πνευματική ζωή, ως ζωή εν Αγίω Πνεύματι. Η πνευματική ζωή βιώνεται ως άσκηση και μετοχή στην παρεχόμενη μέσω των μυστηρίων άκτιστη Χάρη. Η άσκηση είναι βιασμός της αυτονομημένης και νεκρωμένης από την αμαρτία φύσεως μας, που πορεύεται προς τον πνευματικό η αιώνιο θάνατο, τον αιώνιο δηλ. χωρισμό από τή Χάρη του Θεού. Η άσκηση απόβλεπει στη νίκη πάνω στα πάθη, για να νικηθεί η εσωτερική δουλεία στις νοσογόνες εστίες του ανθρώπου και να μετάσχουμε στο σταυρό του Χριστού και την ανάσταση του. Ο Χριστιανός ασκούμενος υπό την καθοδήγηση του Θεραπευτή-Πνευματικού του, γίνεται δεκτικός της Χάρης, που

δέχεται με τη μετοχή του στη μυστηριακή ζωή του εκκλησιαστικού σώματος. Χριστιανός ανάσκητος δεν μπορεί να υπάρξει, όπως δεν υπάρχει θεραπευόμενος άνθρωπος, που δεν τηρεί τη θεραπευτική αγωγή, που του όρισε ο γιατρός του.

4. Τα παραπάνω οδηγούν σε κάποιες σταθερές, που τεκμηριώνουν την ταυτότητα της χριστιανικής Ορθοδοξίας:

α. Η Εκκλησία ως σώμα Χριστού, λειτουργεί ως θεραπευτήριο-Νοσοκομείο. Διαφορετικά δεν είναι Εκκλησία, αλλά Θρησκεία. Οι Κληρικοί, εκλέγονταν αρχικά από τους θεραπευμένους, για να λειτουργούν ως θεραπευτές των άλλων. Η θεραπευτική λειτουργία της Εκκλησίας σώζεται σήμερα κυρίως στις Μονές, που αντέχοντας ακόμη στην εκκοσμίκευση, συνεχίζουν την Εκκλησία των αποστολικών χρόνων.

β. Οι επιστήμονες της εκκλησιαστικής θεραπείας είναι οι ήδη θεραπευμένοι. Όποιος δεν έχει εμπειρία της θεραπείας δεν μπορεί να είναι θεραπευτής. Αυτή είναι η ουσιαστική διαφορά μεταξύ ποιμαντικής θεραπευτικής επιστήμης και ιατρικής επιστήμης. Οι επιστήμονες της εκκλησιαστικής θεραπευτικής (Πατέρες και Μητέρες) αναδεικνύουν άλλους θεραπευτές, όπως οι Καθηγητές της Ιατρικής αναδεικνύουν τους διαδόχους τους.

γ. Ο περιορισμός της Εκκλησίας στην απλή συγχώρηση των αμαρτιών για την είσοδο μετά θάνατον στον παράδεισο συνιστά αλλοτρίωση και ισοδυναμεί με το να συγχωρεί η ιατρική επιστήμη τον ασθενή, για να θεραπευθεί μετά θάνατον! Η Εκκλησία δεν αποβλέπει στο να στείλει κάποιον στον παράδεισο ή στην κόλαση. Παράδεισος και κόλαση, άλλωστε, δεν είναι τόποι, αλλά τρόποι υπάρξεως. Η Εκκλησία, θεραπεύοντας τον άνθρωπο, τον προετοιμάζει να βλέπει τον Χριστό αιώνια μέσα στο άκτιστο φώς Του ως παράδεισο και όχι ως κόλαση, δηλαδή «πύρ καταναλίσκον» (Εβρ. 12, 29). Και αυτό, φυσικά, άφορα σε κάθε άνθρωπο, διότι ΟΛΟΙ οι άνθρωποι θα βλέπουν αιώνια τον Χριστό, ως «Κριτή» του κόσμου.

δ. Η εγκυρότητα της επιστήμης τεκμηριώνεται από την επίτευξη των στόχων της (π.χ. στην ιατρική, από τη θεραπεία του ασθενούς). Έτσι, διαφοροποιείται η αυθεντική επιστημονική ιατρική από τον κομπογιαννιτισμό. Κριτήριο και της ποιμαντικής θεραπευτικής της Εκκλησίας είναι η επίτευξη της πνευματικής θεραπείας, με το άνοιγμα της πορείας προς τη θέωση. Η θεραπεία δεν μετατίθεται στη μεταθανάτια ζωή, αλλά συντελείται στη ζωή του ανθρώπου σ' αυτόν εδώ τον κόσμο (εδώ και τώρα). Αυτό διαπιστώνεται από τα άφθαρτα λείψανα των Αγίων που

νικούν τη βιολογική φθορά, όπως αυτά των Αγίων της Επτανήσου: Σπυρίδωνος, Γερασίμου, Διονυσίου και Θεοδώρας της Αυγούστας. Τα άφθαρτα ιερά λείψανα είναι στη παράδοση μας οι αδιαφιλονίκητες τεκμηριώσεις της θεώσεως, της ολοκλήρωσεως δηλαδή της θεραπευτικής της Εκκλησίας. Θα παρακαλούσα δε τον ιατρικό κόσμο της Χώρας μας να προσέξει ιδιαίτερα την περίπτωση των ακεραίων ιερών λειψάνων, διότι όχι μόνο δεν έχουν δεχθεί επιστημονική επέμβαση, αλλά φανερώνεται σ' αυτά η ενέργεια της θεϊκής Χάρης. Διότι τη στιγμή ακριβώς, που αρχίζει η διάλυση του κυτταρικού συστήματος, σταματά αυτόματα, και αντί δυσσοσμίας εκπέμπεται ευωδία. Περιορίζομαι στα ιατρικά συμπτώματα, και δεν επεκτείνομαι στα θαύματα, ως αποδείξεις της θεώσεως, διότι ανήκουν σε άλλη σφαίρα.

ε. Τέλος, τα ιερά κείμενα της Εκκλησίας (Γραφή, συνοδικά και πατερικά κείμενα) δεν κωδικοποιούν κάποια χριστιανική ιδεολογία, αλλά έχουν θεραπευτικό χαρακτήρα, λειτουργώντας όπως τα πανεπιστημιακά συγγράμματα στην ιατρική επιστήμη. Αυτό ισχύει και για τα λειτουργικά κείμενα, λ.χ. τις Ευχές. Η απλή ανάγνωση μιας Ευχής (προσευχής), χωρίς παράλληλη ένταξη του πιστού στη θεραπευτική διαδικασία της Εκκλησίας, δεν θα διέφερε από την περίπτωση, που ο ασθενής κατάφευγει στο γιατρό με ισχυρούς πόνους, και εκείνος αντί να επέμβει δραστικά, περιορίζεται στο να τον ξαπλώσει στο χειρουργικό κρεβάτι και να του διαβάσει το σχετικό με τη νόσο του κεφάλαιο!

Αυτή με λίγα λόγια είναι η Ορθοδοξία. Δεν έχει σημασία, αν την αποδέχεται κανείς η όχι. Γι' αυτό απευθύνομαι προς όλους, και τους μη χριστιανούς και τους αδιάφορους, αλλά και προς «χριστιανούς» (σε εισαγωγικά). Κάθε άλλη εκδοχή για τον Χριστιανισμό συνιστά παραποίηση και διαστροφή του, έστω και αν θέλει να προβάλλεται ως Ορθοδοξία!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ: π. Ιωάννου Σ. Ρωμανίδου, Ρωμαίοι η Ρωμηοί Πατέρες της Εκκλησίας, Θεσσαλονίκη 1984. Του Ιδίου. Η Θρησκεία είναι νευροβιολογική ασθένεια, η δε Ορθοδοξία η θεραπεία της, στον τόμο: Ορθοδοξία. Ελληνισμός... "Εκδ. Ιεράς Μονής Κουτλουμουσίου, Β' Τόμος, 1996, σ. 67-87. Του Ιδίου. Church Synods and Civilisation, στη ΘΕΟΛΟΠΑ, τ. 63 (1992) 421-450 και Ελληνικά, τ. 66 (1995) 646-680. π. Ιερόθεου Βλάχου (τώρα μη-τροπ. Ναυπάκτου), Ορθόδοξη Ψυχοθεραπεία, "Εδεσσα 1986. Του Ιδίου. Μικρά Είσοδος στην Ορθόδοξη Πνευματικότητα, Αθήνα 1992. Του Ιδίου, Υπαρξιακή Ψυχολογία και Ορθόδοξη Ψυχοθεραπεία. Λεβαδειά 1995. Του Ιδίου, Η Ιατρική εν Πνεύματι Επιστήμη, Λεβα-

δειά 2009. Ακόμη, οι μελέτες: Γ.Α. Μεταλληνού, Ορθόδοξη θεώρηση της Κοινωνίας, Αθήνα 1986. Θεολογική μαρτυρία της εκκλησιαστικής λατρείας, Αθήνα 1996 κ.ά.

1. Άκτιστος (= αδημιούργητος. Άπλαστος στη λαϊκή γλώσσα) είναι μόνο ο Τριαδικός Θεός. Κτιστή είναι η κτίση, η δημιουργία, με κορυφαίο τον άνθρωπο. Ο Θεός δεν είναι «συμπαντική» δύναμη, κατά τη γλώσσα της Νέας Εποχής («όλοι ένα, όλοι Θεός!»), διότι ως δημιουργός υπέρκειται του σύμπαντος, όντας στην ουσία Του «Κάτι» εντελώς άλλο. Ουδεμία αναλογική σχέση υπάρχει μεταξύ κτιστού και Άκτιστου. Και γι' αυτό το "Άκτιστο, γνωρίζεται με την αυτοαποκάλυψη (αυτοφανέρωσή) Του.

2. Ένα σημαντικό χριστιανικό κείμενο του β' αιώνα, ο Ποιμήν του Έρμα, λέγει ότι, για να γίνουμε μέλη του Σώματος του Χριστού, πρέπει να είμαστε «λίθοι τετράγωνοι» (οικοδομήσιμοι) και όχι «στρογγυλοί»!

3. Κατά τον π. Ρωμανίδα, στον οποίον κυρίως οφείλουμε την επιστροφή στη «φιλοκαλική» (θεραπευτικάσκητική) θεώρηση της Πίστεως μας, σε ακαδημαϊκό μάλιστα επίπεδο, «θρησκεία» είναι κάθε « ταύτιση» άκτιστου και κτιστού, όπως συμβαίνει στη ειδωλολατρία. Ο «Θρησκευτικός» άνθρωπος προβάλλει τις «προλήψεις» του (σκέψεις- νοήματα) στο χώρο του θείου, «κατασκευάζοντας» αυτός τον Θεό του (Αυτό μπορεί να συμβεί και στη μη πατερική «Ορθοδοξία»). Σκοπός του είναι η «εξιλέωση», ο «εξευμενισμός» του «θείου» και τελικά, η «χρήση» του Θεού προς ίδιον όφελος (μαγική σχέση: do, utdes). Στη δική μας όμως, παράδοση ο Θεός μας δεν έχει ανάγκη «εξευμενισμού» διότι «Αυτός πρώτος ηγάπησεν ημάς» (Α' Ιωαν. 4,19). Ο Θεός μας ενεργεί ως «Αγάπη» (Α' Ιωάν.4,16) και μάλιστα ανιδιοτελής. Δίδει τα πάντα και δε ζητεί τίποτε από τα πλάσματα Του. Γι' αυτό και η ανιδιοτέλεια είναι η ουσία της χριστιανικής αγάπης, που υπερβαίνει την πρακτική μιας δοσοληψίας.

4. Αυτό εκφράζει ο γνωστός και συχνά επαναλαμβανόμενος λειτουργικός λόγος: «Εαυτούς και αλλήλους και πάσιν την ζωήν ημών Χριστό το Θεώ παραθώμεθα». Η πλήρης ένταξη γίνεται κατά κανόνα στη Μονές, όταν λειτουργούν ορθόδοξα, φυσικά. Γι' αυτό οι Μονές μένουν πρότυπα για τις ενορίες του «κόσμου».

«Πηγή : Όψεις της Ορθόδοξης Ταυτότητας - Εκδόσεις «Ορθόδοξος Κυψέλη»